

2 KONTROLA AKO KLÚČOVÝ PRVOK RIADENIA ORGANIZÁCIE

***Kľúčové slová:** operačný a kontrolný systém, subjekty kontrolného systému, vnútorný kontrolný systém, kontrolné prostredie, riadiace prostredie, riziko, riadenie rizík, komunikácia, monitorovanie, vnútorný audit*

2.1 Kontrola ako integrálna súčasť riadenia

Kontrola je integrálnou súčasťou systému riadenia akejkoľvek ľudskej činnosti. Jej kľúčová úloha vystupuje najmä v pracovnom procese, ekonomickej a hospodárskej činnosti.

Pojem kontrola je cudzieho pôvodu a má viacrozmerný výklad. V Európe pojem *contrôle*, *controll* a pod. bol pôvodne chápaný vlastne ako „hárok proti hárkú“, teda dvojitý zoznam položiek, ktoré by sa mali navzájom zhodovať. Ide teda o porovnanie, či sa „kontrolovaný“ hárok zhoduje s „kontrolným“ hárkom. Ak preniesieme túto logiku do praktického života, je kontrola v užšom zmysle slova porovnávanie, či sa akákoľvek očakávaná (žiaduca) činnosť zhoduje so skutočnou činnosťou. V hospodárskej činnosti, v ktorej platia určité zákony a zákonitosti, je kontrola overovaním (porovnávaním) dodržiavania predpísaných, resp. plánovaných činností a operácií s reálnym stavom. V ekonomickej činnosti, kde platia určené právne normy, je kontrola vo všeobecnosti chápaná ako overovanie, či nedochádza k odchýlkam (odklonu) skutočnosti od právneho (predpísaného) stavu.

Naproti tomu pojem „kontrola“ má v angloamerickom chápaní trochu iný – širší význam. Nie je to iba jednoduché porovnávanie skutočného a žiaduceho stavu, ale je chápaná ako ovládanie, t. j. nadobúdanie vplyvu nad niečím. V hospodárskej činnosti, kde existujú vzťahy nadriadenosti a podriadenosti, je chápaná ako súčasť riadenia. Heslo „Kto riadi, ten kontroluje“ je veľmi zrozumiteľným príkladom definovania podstaty kontroly podľa angloamerického významu.

Rozvoj výrobných síl, deľba práce, zmena vlastníckych pomerov, rozširovanie výroby a obchodu, integračné prvky a globalizácia nakoniec znamenali, že tieto dva modely sa začali navzájom dopĺňať, a v súčasnosti je pojem kontrola chápaný úzko významovo, nie iba ako bežná rutinná činnosť zameraná na dodržiavanie nejakého očakávaného stavu, ale v širšom zmysle ako integrálna súčasť akéhokoľvek riadenia.

„Kontrolu nechápeme úzko len ako akúsi preverovaciu činnosť alebo ako porovnávanie konečného výsledku s plánovaným, ale v širokom význame, t. j. tak, že zahŕňa jednak uvedenú činnosť a jednak aj proces regulácie, pričom sa pri nej osobitne zdôrazňuje analytický charakter a prijímanie konkrétnych opatrení“.¹⁶

To však neznamená, že v hospodárskej činnosti môže byť preferovaná kontrolná činnosť iba ako riadiaca funkcia na úkor overovacej funkcie. V praxi existujú prísne ekonomické pravidlá a normy (účtovné, daňové, rozpočtové, výrobné a pod.), ktoré nútia organizácie pod hrozbou akýchkoľvek sankcií ich dodržiavať. Dodržiavanie týchto pravidiel sa však nedá overovať iba riadiacim aparátom. Zložitosť, administratívna náročnosť a odborná znalosť vzhľadom na časté zmeny týchto noriem vytvárajú potrebu špecializácie zamestnancov (napr. účtovník, rozpočtár, pokladník, skladník a pod.). Na základe týchto skutočností dochádza k delbe práce pri výkone kontroly. Časť zamestnancov vykonáva kontrolu zverenej agendy vo fáze prípravy, priebehu a finalizácie operácií (finančné, výrobné, odbytové a pod.) ako operatívnu overovaciu činnosť. Časť zamestnancov zasa vykonáva kontrolu ako riadiacu činnosť (manažment).

2.2 Operačný a kontrolný systém

Každá aktivita v organizácii podlieha kontrole a vykonáva sa na dvoch úrovniach a v rámci dvoch systémov:

- operačný systém, ktorý je navrhnutý a realizovaný so zámerom dosiahnuť vytýčené ciele v súlade s požiadavkami legislatívy a dosahovania cieľov (napr. nepretržité overenie a zaúčtovanie došlých faktúr, operatívne vedenie skladového hospodárstva, sledovanie a dodržiavanie rozpočtu, evidencia a využívanie majetku a pod.). Tento systém kladie požiadavky na vysokú úzko špecializovanú odbornosť a profesionalitu zamestnancov (účtovníci, rozpočtári, pokladníci, skladníci a pod.);
- kontrolný systém, ktorý zabezpečuje fungovanie a efektívnosť operačného systému. Skladá sa z postupov, pravidiel a inštrukcií, ktoré majú zaručiť dosiahnutie cieľov operačného systému. Sú to predovšetkým vnútorné predpisy (napr. organizačný poriadok, pravidlá o obehu účtovných dokladov, o ochrane majetku a pod.), pracovné náplne. Tento systém kladie požiadavky na kvalitu manažmentu, jeho riadiace schopnosti a flexibilitu pri nastavení kontrolných mechanizmov prostredníctvom vnútornej právnej základne tak, aby sa naplnili jeho želania.

¹⁶ SEDLÁK, M. 1997. *Manažment*. Bratislava : Elita, 1997, s. 217. ISBN 80-8044-015-8.

3 FINANČNÉ RIADENIE AKO PREDPOKLAD EFEKTÍVNEHO FUNGOVANIA KONTROLNÉHO MECHANIZMU VO VEREJNEJ SPRÁVE

Kľúčové slová: finančné riadenie, vnútorný kontrolný mechanizmus, riadiaci proces, plánovanie, rozpočtovanie, výkazníctvo, právny predpis, verejné financie, audit, štátna správa, miestna a regionálna samospráva

3.1 Postuláty finančného riadenia

Vo všeobecnej ekonomickej rovine možno finančné riadenie charakterizovať ako organizovanie pohybu kapitálu, peňazí, pohľadávok a záväzkov. Finančné riadenie spája dva procesy: finančné rozhodovanie a organizovanie finančných procesov.²⁷ Ide o cieľavedomú činnosť a vychádza z konkrétnej finančnej stratégie. Vo verejnej správe sú týmto predmetom verejné financie.

Finančné riadenie nevzniklo ako nejaká vopred premyslená alebo úmyselne determinovaná apretácia náhodných alebo účelovo vybraných riadiacich systémov, činností alebo procesov. Vychádzajúc z historického a empirického poznania požiadavka finančného riadenia vznikla a rozvíjala sa na základe objektívnych potrieb podnikania. Formovala sa ako všeobecná a systematická nevyhnutnosť usporiadania a fungovania vnútorných ekonomických väzieb, hlavne v oblasti finančných vzťahov firiem. Vyplývalo to z reálnych požiadaviek firemného podnikania s cieľom zistiť, aby finančné portfólio, jednotlivé procesy finančných operácií a transakcií garantovali riadny chod firmy a napomáhali zvyšovať alebo minimálne udržiavať jej ekonomickú prosperitu. Išlo o nastavenie systému riadenia tak, aby boli garantované ekonomický rozvoj firmy, ochrana pred bankrotom, solventnosť a hladký prie-

²⁷ EuroEkonom.sk. *Finančný manažment a finančné riadenie*. 2015. [cit. 2017-24-08]. Dostupné na internete: <<http://www.euroekonom.sk/financny-manazment-a-financne-riadenie/>>.

beh finančných tokov, ochrana aktív pred ich nezákonným alebo nežiaducim použitím alebo zneužitím.

Finančné riadenie nemožno chápať iba ako nejaký samostatný finančný alebo kontrolný úkon, proces alebo množinu izolovaných procesov na určitom stupni riadenia alebo špecifickej odbornej činnosti (napr. rozpočet, účtovníctvo, správa majetku). Finančné riadenie tvorí konzistentný systém, ktorý zahŕňa komplex na seba nadväzujúcich a vzájomne prepojených podsystemov a činností, prostredníctvom ktorých sa zabezpečujú jednotlivé požadované procesy. Ak má byť tento systém účinný, musí determinovať jasné a konkrétne postupy, ktoré určia pravidlá, akým spôsobom sa budú tieto úkony a procesy uskutočňovať, ako a kto ich bude overovať a kontrolovať, akým spôsobom bude prebiehať komunikácia, systém regulácie a vyvodenie zodpovednosti v prípade výskytu chýb a nedostatkov. Finančné riadenie ako objektívny proces, samozrejme, nie je doménou iba podnikateľského sektora, ale existuje a vyvíja sa aj v prostredí verejného sektora.

Verejná správa má determinované iné ciele a funkcie ako podnikateľský sektor. Jej ťažisková činnosť a motivácia nie je zameraná na tvorbu zisku, ale na poskytovanie služieb verejnosti, teda zákazníkom, pričom skupina „zákazníkov“ nie je homogénna. Medzi „zákazníkov“ patria nielen občania, ale aj podnikatelia, neziskový sektor a medzinárodné inštitúcie. Celkové vnímanie kvality poskytovaných služieb závisí od determinovaných faktorov.

Medzi rozhodujúce faktory, zabezpečujúce kvalitné služby, patrí okrem odborného zázemia orgánov verejnej správy aj finančné, materiálne a informačné zabezpečenie potrieb, ktoré dáva záruky, že orgán verejnej správy je schopný v plnej miere plniť svoje základné funkcie a ciele. Nevyhnutnou podmienkou efektívneho výkonu a využívania zdrojov, užitočnosti a dostupnosti informácií, schopnosti flexibilnej reakcie na existujúce alebo vznikajúce problémy, odborné a proaktívne vedenie a správanie, pružnú a otvorenú komunikáciu je kvalitne nastavený proces riadenia orgánov verejnej správy, pričom finančné riadenie zohráva v tomto procese najdôležitejšiu úlohu.

Finančná stratégia a riadenie

Základnými zložkami finančnej stratégie a riadenia sú:

- indikátory výkonnosti, ktoré umožnia riadiacim pracovníkom monitorovanie kľúčových podnikateľských a finančných aktivít a rizík, pokroku pri dosahovaní cieľov a identifikáciu udalostí vyžadujúcich ich zásahy,
- informačné systémy, ktoré poskytujú kontinuálnu identifikáciu a zaznamenanie relevantných, spoľahlivých a časovo dôležitých informácií z interných a externých zdrojov,

- systémy komunikácie, ktoré sú schopné podávať relevantné informácie správnym osobám, v správnom čase a spôsobom, ktorý identifikuje odklon od plánu alebo rozpočtu a umožňuje promptnú reakciu.

Zabezpečenie týchto požiadaviek sa nemôže realizovať izolovane. Vzájomne na seba nadväzujú a ovplyvňujú sa. Akékoľvek nedostatočné odovzdanie informácií alebo zlyhanie medzi týmito komponentmi môže ohroziť ekonomické výsledky a stratu povesti pri dosahovaní cieľov. Nastavenie systému finančného riadenia je kľúčovým prvkom na efektívne a zákonné hospodárenie s verejnými zdrojmi. Špecifický charakter tvorby a distribúcie verejných zdrojov a oprávnená kontrola verejnosti pri nakladaní s týmito zdrojmi zo strany verejnosti kladie osobitú dôležitosť na kvalitu nastaveného systému riadenia a kontroly.

3.2 Finančné riadenie a finančná kontrola

3.2.1 Riadenie a kontrola

Proces riadenia vymedzuje kontrole dôležité miesto v usmerňovaní riadených procesov všetkého druhu, z ktorých je dominantným usmerňovanie finančných procesov.

Spoločenské, ekonomické, technické a iné procesy sa stávajú riadenými alebo regulovanými iba vtedy, ak rozhodujúca (usmerňovacia) zložka má možnosť na základe spätnoväzobných informácií ovplyvniť ďalší priebeh procesov v súlade so žiadaným stavom, ktorý by mal vyjadrovať potreby a dosahovanie cieľov. Väčšina informácií v orgánoch verejnej správy má priamo alebo nepriamo ekonomický charakter, čím nadobúdajú kontrolný charakter a sú výsledkom kontrolnej činnosti. V orgánoch verejnej správy je kvalita tejto kontrolnej činnosti o to dôležitejšia, že podstatná časť ich ekonomickej činnosti je prevádzkovaná z verejných zdrojov.²⁸

Kontrola je kľúčovým elementom riadenia, pretože participuje na každom procese v rámci riadenia, je nevyhnutným predpokladom na overenie správnosti a primeranosti jednotlivých rozhodnutí zapojených zložiek. Ťažiskovú úlohu zohráva jasné vymedzenie úloh jednotlivých zložiek a zamestnancov, ich zodpovednosť za svoje rozhodnutia v rámci svojich kompetencií. Kontrola je teda integrálnou a nevyhnutnou súčasťou riadenia.

Úroveň kvality dosahovania cieľov a poskytovaných služieb a finančnej disciplíny orgánmi verejnej správy vo veľkej miere závisí od úrovne systému riadenia a kontroly,

²⁸ SEDLÁK, M. 1997. *Manažment*. Bratislava : Elita, 1997, s. 217. ISBN 80-8044-015-8.

4 FINANČNÁ KONTROLA, JEJ MIESTO A ZDOKONAĽOVANIE V KONTROLNOM SYSTÉME

Kľúčové slová: finančná kontrola, hospodárnosť, efektívnosť, účinnosť, účelnosť, orgán verejnej správy, verejné financie, finančná operácia, základná finančná kontrola, administratívna finančná kontrola, finančná kontrola na mieste

4.1 Dva systémy aktivity v organizácii, kontrolný a operačný systém

Ako sme už uviedli v kap. 1, každá aktivita v akejkoľvek organizácii sa vykonáva v rámci dvoch systémov:

- v operačnom systéme,
- v kontrolnom systéme.

Operačný systém je proponovaný s cieľom dosiahnuť vytýčené ciele. Napríklad všeobecným cieľom obce je zabezpečiť riadny chod obce a poskytovať služby jej obyvateľom. Aby tieto ciele mohla obec zabezpečovať, musí vybudovať primeranú organizačnú štruktúru, zabezpečiť finančné zdroje a odborné zázemie, t. j. štruktúru pozícií pre jednotlivcov tak, aby sa mohli dosiahnuť ciele efektívne.

Kontrolný systém pokrýva operačný systém. Skladá sa z postupov, pravidiel a inštrukcií, ktoré majú zaručiť dosiahnutie cieľov operačného systému. Kontrola zvyšuje pravdepodobnosť naplnenia žiaducich očakávaní manažmentu. Tento systém je mimoriadne dôležitý vo veľkých organizáciách, kde riadiaci pracovníci nemôžu dohliadať na všetko, za čo sú zodpovední. Zložitosť a objem vykonávaných operácií je vysoký a fyzicky neumožňuje kontrolovať riadiacim aparátom každú operáciu.

Operačný a kontrolný systém pôsobia vo vzájomnej korelácii a tvoria konzistentný celok. Nevyhnutnou súčasťou operačného systému je ekonomické zabezpečenie chodu organizácie. Bez primeraných finančných prostriedkov a odborného aparátu, ktorý má kompetencie zodpovedne riadiť finančný chod, nie je možné zabezpečiť splnenie cieľov. Kontrolný systém má obsahovať základné pravidlá, organizáciu a postupy, aby sa tieto finančné prostriedky používali v súlade so všetkými princípmi zákonnosti, efektívnosti, hospodárnosti, účelnosti a účinnosti. Tieto princípy by mali byť v hodnotení rovnocenné. Primárnym finančným nástrojom, ktorý sa pre-

lína celým finančným riadením, je finančná kontrola, pretože finančné toky priamo alebo nepriamo zasahujú do všetkých systémov, či už vo forme zabezpečenia finančných zdrojov, alebo ich obsluhy pri ich používaní.

4.2 Dôvody riešenia princípov finančnej kontroly v legislatíve Slovenskej republiky

Ambície SR vstúpiť do EÚ vyvolalo potrebu reformovať aj oblasť finančnej kontroly ako súčasť reformy verejných financií.

Treba poznamenať, že atribúty zdravej finančnej kontroly pred rokom 1999, kedy sa začali prístupové rokovania z hľadiska Európskej komisie, neboli v legislatíve SR jednoznačne riešené. Zástupcovia Európskej komisie preto vyslovili požiadavku vypracovať ucelenú koncepciu funkčne nezávislých interných audítorských jednotiek v rezortných ministerstvách a iných vládnych výdavkových strediskách spolu s jedným koordinujúcim vládny kontrolným orgánom, zodpovedným za harmonizáciu kontrolných audítorských postupov v interných kontrolných jednotkách.⁴²

Medzi najzásadnejšie výhrady patrili:

- neexistencia jednotného systému finančnej kontroly v súlade s európskymi požiadavkami a pravidlami z dôvodu plánovaného čerpania finančných prostriedkov z európskych fondov;
- idea dodržiavania základných princípov finančnej kontroly, aby existovala relevantná záruka pre Európsku komisiu ako rozhodujúceho poskytovateľa pomoci, ale aj vládu SR ako kooperujúceho spolufinancovateľa pomoci, že realizácia rozpočtu EÚ je vykonávaná v súlade s príslušnými zákonnými ustanoveniami a princípmi primeraného finančného manažmentu, a zásadami zdravého finančného riadenia, t. j. zásadami hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti (tzv. zásada „3E“ – *effectivity, efficiency, economy*);
- absencia jednotne upraveného systému finančnej kontroly a koordinátora jej výkonu, metodického usmerňovania a dohľadu. Neexistovalo kompetentné ústredné ministerstvo zodpovedné za riadenie a koordináciu všetkých finančných záležitostí;
- chýbajúca všeobecná legislatíva vymedzujúca inštitucionálny a procedurálny rámec výkonu finančnej kontroly. Išlo hlavne o nasledujúce problémy:
  - legislatívne vymedzenie kontroly bolo inštitucionálne smerované prakticky iba do štátnej správy (bez priamej integrácie samosprávy), a to do oblasti hospodáre-

⁴² Pravidelná správa Európskej komisie o pokroku SR v prístupovom procese pre vstup do Európskej únie z 13.10.1999, časť 3.9 Finančná kontrola.

- nia s finančnými prostriedkami a plnenia povinnosti vyplývajúcej zo všeobecne záväzných právnych predpisov. Zároveň tento kontrolný systém bol zameraný predovšetkým na výkon tzv. ex-post (následnej) kontroly, čo podľa expertov Európskej komisie bolo málo účinné a následná náprava nedostatkov a náhrada vzniknutých strát z nesprávneho postupu je časovo náročná a neefektívna;
- neexistovalo právne vymedzenie výkonu kontroly vo fáze ex-ante ako ťažiskový prvok vo finančnom riadení, zameraný na overovanie regulárnosti finančných operácií ešte pred ich finančnou realizáciou (úhradou, platbou, príjmom a pod.). Nemožno konštatovať, že táto kontrola vôbec neexistovala v systéme riadenia orgánov verejnej správy. Legislatívne však bol proces prípravy finančných operácií riešený iba pri účtovných dokladoch, a to z hľadiska povinnosti overenia a autorizovania, kto účtovnú operáciu schválil a kto ju zaúčtoval. Realizácia kontroly finančnej operácie v tejto fáze zahŕňala kontrolu prakticky až na jej konci, teda pred jej zaúčtovaním. Absentovala kontrola už pred jej uskutočnením, t. j. vo fáze, keď sa táto operácia iba pripravovala. Navyše, výstupmi niektorých procesov v rámci prípravy finančných operácií nemuseli byť vždy účtovné doklady (napr. proces verejného obstarávania a uzatvorenie zmluvy automaticky negeneroval účtovný doklad, ani potrebu okamžitého zaúčtovania). Účtovný doklad (napr. faktúra) bez kontroly prípravných procesov síce mohol obsahovať také náklady, ktoré boli v súlade s uzatvorenými zmluvami alebo inými postupmi, ale mohli byť v plnom rozsahu neoprávnené alebo primeraným spôsobom krátené, ak by došlo k porušeniu alebo celkovému zlyhaniu procesov v rámci prípravy operácií (napr. zmluva ako výstup z verejného obstarávania, ktoré nebolo vykonané v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní a malo byť zrušené, ale celý zmluvný vzťah bol aj tak financovaný, pretože to ex-ante kontrola neodhalila v priebehu prípravy operácie, ale ex-post kontrola po úhrade a zaúčtovaní výdavkov). Takýto postup bol málo účinný, pretože príprava finančných operácií je vo verejnej správe komplexný a niekedy dlhodobý proces. Komplexné procedurálne a kompetentné vymedzenie takejto kontroly s dôrazom na kontrolu všetkých kontrolných úkonov vo fáze ex-ante a zodpovednosť manažmentu chýbali;
  - neexistovali jasne a transparentne určené postupnosti zodpovednosti pre organizačné útvary a funkcionárov verejnej správy vrátane legislatívneho riešenia právomoci, povinnosti a uplatnenia nezávislosti a zodpovednosti kontrolných úradníkov za kvalitný výkon kontroly vrátane zodpovednosti manažmentu za jeho aplikáciu a uplatňovanie v praxi;
  - absentovali legislatívne riešenia priameho zapojenia riadiacich zamestnancov do výkonu kontroly jednotlivých finančných operácií, čím by sa posilnila ich zodpovednosť;

5 FINANČNÁ KONTROLA ÚZEMNÝCH SAMOSPRÁVNÝCH ORGÁNOV

***Kľúčové slová:** územná samospráva, samosprávny kraj, zastupiteľstvo samosprávneho kraja, poslanec samosprávneho kraja, predseda samosprávneho kraja, hlavný kontrolór samosprávneho kraja, obecné zriadenie, obecné zastupiteľstvo, verejné zhromaždenie, starosta, hlavný kontrolór obce*

5.1 Finančné hospodárenie územnej samosprávy v Slovenskej republike

Samosprávne orgány, či už na úrovni vyšších územných celkov, miest a obcí, hospodária s pomerne vysokými sumami financií. Do ich rúk bol zverený aj rozsiahly majetok, o ktorý sa musia starať.

Na úrovni týchto orgánov by mal finančný manažment takisto vedieť, aký tok financií nabieha do príjmov rozpočtu a ako sa tieto zdroje vo forme výdavkov efektívne využívajú na rozvoj regiónov, miest a obcí.

V každej situácii je dôležité vedieť, koľko finančných prostriedkov v rozpočte majú, s ktorými môžu voľne disponovať v banke, komu dlhujú a pod.

Ani samosprávny kraj alebo obec nemôžu byť ľahostajní k tomu, aby nevedeli o tom, ako sa plnia plány a rozpočty. O týchto skutočnostiach by úradníci zodpovední za finančné hospodárenie mali mať základné informácie a podľa toho posudzovať aj finančné hospodárenie samosprávnych celkov, neustále dbať na tvorbu finančných zdrojov a finančnú stabilitu. Splnenie tejto požiadavky si vyžaduje sústavnú pozornosť každého zamestnanca, ktorý je zodpovedný za hospodárenie s financiami.

V oblasti finančného hospodárenia samospráv ide o to, aby sa obmedzovali riziká nehospodárneho užitia finančných zdrojov. Pritom si treba uvedomiť, že je dôležité dosiahnuť a udržať najmä finančnú stabilitu, vyváženosť rozpočtových príjmov a výdavkov a porozumieť v príslušnej oblasti princípom hospodárenia.

Finančná stabilita vyžaduje, aby aj samosprávne orgány boli schopné dôsledne sa starať o tvorbu zdrojov, účelne ich využívať na rozvoj regiónov, splácať súčasné záväzky a aj budúce, keď nastane ich splatnosť, aby mali dostatočne likviditné fondy na krytie plánovaných investícií.

Dôležité je tiež mať určité rezervné fondy na krytie neplánovaných výdavkov. Za základ finančnej stability treba považovať efektívnu tvorbu zdrojov, hospodárnosť ich užitia, t. j. každý výdavok použiť na tie potreby, ktoré prinesú materiálny úžitok, prispievajú k výkonnosti samospráv. Nástrojom na to je aj voľba správnych kontrolných postupov a regulačných systémov užitia financií.⁵⁷

Aby bolo finančné hospodárenie v samospráve účinné, je okrem účinného kontrolného mechanizmu nevyhnutné odpovedať si na tieto otázky:

- Ako si samosprávne orgány v minulosti počínali a prečo? Ako si počínajú v súčasnosti?
- Pre koho by pri použití financií mali byť určené?
- Aké kontrolné postupy a regulačné systémy by sa mali použiť, aby sa samospráva rozvíjala podľa plánu, rozpočtu a ktoré by zároveň umožnili prípadnú nápravu nedostatkov, ktorých sa dopustili?

Kontrola, ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť kontrolného mechanizmu v samosprávnych orgánoch, slúži výhradne na vyhľadávaciu činnosť. Zistené nedostatky orgány kontroly nenapravujú, ale iniciujú ich nápravu v orgánoch so zodpovedajúcou pôsobnosťou. Kontrola nie je iba následná činnosť, môže mať aj preventívny charakter. Kontrola sa však nezameriava iba na vyhľadávanie nezákonnosti, ale hodnotí stav aj z hľadiska hospodárnosti, efektívnosti, účelnosti, posudzuje aj plnenie uznesení vlády SR a smernice ústredných správnych orgánov a pod.⁵⁸

5.2 Kontrolný systém v samospráve vyšších územných celkov (v samosprávnych krajoch)⁵⁹

Podľa zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov je za vyšší územný celok (VÚC) považovaný samosprávny a správny celok SR. V SR je zriadených osem samosprávnych krajov, a to Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky, Nitriansky, Žilinský, Banskobystrický, Košický a Prešovský kraj.

Územný obvod samosprávneho kraja je zhodný s územným obvodom kraja a možno ho zmeniť len zákonom.

⁵⁷ WILSON, P. 1990. *Finanční hospodářství*. Londýnske nakladateľství Readers International a nadace Readers International Prague, 1990, s. 1 a 5.

⁵⁸ BERČÍK, P. 1991. *Financovanie miestnych samospráv v SR*. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta UMB a LSGAC – Centrum asistencie pre miestne samosprávy, 1991, s. 36.

⁵⁹ Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov.